

ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАД ОКЛИЧНИХ РЕЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ Р. ДАЛА)

У процесі мовного опосередкування емоційність (емоції) як психічне явище трансформується в емотивність (емотиви), що є мовним явищем, за допомогою одиниць усіх рівнів мови – фонетичного, морфологічного, лексичного, синтаксичного тощо. На синтаксичному рівні емотивну функцію мови реалізують окличні речення, при цьому окличність – засіб вираження емотивності [1, с. 12].

Серед спеціальних розробок з питань, пов'язаних із вивченням емоційної реакції мовця, можна виокремити праці Ф. Бацевича, В. Богданова, О. Бондарко, Т. Шмельової та інших. Природу окличних речень на текстовому матеріалі різних мов вивчали Г. Навчук, І. Пініч, П. Панічева, Т. Тришкіна-Аудіа.

Мета цієї статті – з'ясувати особливості функціонування та перекладу окличних речень в англійській мові на матеріалі творів Роалда Дала “Charlie and the Chocolate Factory” та “Charlie and the Great Glass Elevator”.

Комунікативною метою окличних висловлень є вербальне вираження потреби мовця в екстеріоризації свого емоційного стану та апеляції до емоційної реакції слухача [3, с. 10]. Аналіз граматичних засобів створення окличних речень у дослідженнях вище згаданих авторів дозволив прийти до висновку, що прагнення того, хто говорить виразити свій емоційний стан та оцінку сутності, яка і викликала цей стан, диктує необхідність вибору певної моделі, що найбільш підходить у цій ситуації. Окличні речення будуються або на основі певних моделей експресивного синтаксису, або на основі модифікованих моделей нейтрального синтаксису [1, с. 13].

Твори Р. Дала характеризуються високою частотністю вживання окличних речень. В даному творі окличність є синтезом емотивності та інтенсивності у вираженні суб'єктивної оцінки, які при перекладі виражаються в українській мові спеціальними вставними конструкціями, а іноді навіть реченнями з питальною семантикою. Це емотивний знак симпатії (“All in good time, my dear boy!” said Mr Wonka, smiling at Augustus. – «Всьому свій час, дорогий мій хлопче!» сказав Віллі Вонка, усміхаючись Августу), антипатії, зневаги (“What did I tell you!», said Grandma Josephine. – «І що я тобі казала?!», промовила бабуся Джозефіна), співчуття (“But a growing boy! He can't go on like this! He's beginning to look like a skeleton!” – «Але бідний хлопець! Це не може більше

продовжуватись! Він починає сходити на скелет!)), заперечення (“Nonsense!” shouted the Prince. – «Та це ж нонсенс!» викрикнув принц), захвату (“Clever! He's a magician with chocolate!” cried the old man. – «Неймовірно! Він чарує з шоколадом!» – захоплювався старий), докору (“What on earth's going on!” cried Grandma Josephine. – «Та що ж тут коїться?!» кричала бабуся Джозефіна), подиву (“But the factory is working!” the people shouted. – «Але ж фабрика працює!» дивувалися люди). Ці нюанси з їх багатими варіаціями є потенційно присутніми у майже всіх окличних висловленнях: тон і контекст, надаючи реченню спеціального забарвлення, реалізують те чи інше афективне значення. З іншого боку, засновані на вихідних характеристиках крику, окличні висловлювання мають спеціальне голосове вираження та певний інтонаційний малюнок і позначають такі основні комунікативні вияви екзистенційності індивіда як

- 1) вступ до ситуації спілкування: “Grandpa!” cried Charlie. “Listen to them, Grandpa! What are they doing?” (звернення);
- 2) вияв власної суб'єктивності мовця: “The man's a madman!” cried Grandma Georgina (оцінка);
- 3) мовленнєва дія на адресата: “Faster! Faster! If we don't go any faster than this, we shall never get through!” (спонування) тощо.

Отже, окличні речення як висловлення зі специфічним синтаксичним та графічним оформленням відіграють у художньому тексті важливу комунікативну роль – передати всі відтінки психоемоційної діяльності комунікантів. Переклад таких структур, як правило, носить комплексний характер і покликаний виражати емоційно-імпульсивну реакцію мовця, передавати його внутрішній емоційний стан в усіх його проявах, виражати оцінку та відношення мовця до фактів оточуючої дійсності, впливати на емоційну сферу адресата за допомогою вставних слів та вигуків.

Література

1. Беседина Н. А. Восклицательные предложения в современном английском языке: семантика, грамматика и функциональные аспекты: диссертация ... кандидата филологических наук: 10.02.04 “Германские языки”. – Санкт-Петербург, 1995. – 20 с.
2. Навчук Г.В. Функціональні особливості окличних речень та засоби їх вираження в сучасній українській мові / Г.В. Навчук // Південний архів: Зб. наук. праць. Філологічні науки. – Херсон: Айлант, 2002. – Вип. XIV. – С. 270–273.
3. Пініч І.П. Окличні висловлення в сучасному англomовному діалогічному дискурсі: семантика та функціонування: автореф. дис... канд. наук: 10.02.04 “Германські мови” / І.П. Пініч. – Київ, 2009. – 23 с.